

Eleştirel Söylem Analizi Çerçevesinde Metin Çözümlemesi: İstiklal Marşı Örneği

Doç. Dr. Ahmet GÜNEŞ

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi
İletişim Fakültesi
Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü
ahmetgunes5050@gmail.com

Özet

Söylem analizi sosyal bilimler alanında birbirinden farklı biçim ve içeriklerde uygulanabilir. Uygulama düzeyindeki bu farklılıkların temel nedenleri arasında analiz aşamalarındaki temel odaklar, temalar ve veriler üzerindeki farklı yaklaşımlardan kaynaklanmaktadır. Bu bakımdan söylem analizi modeli çeşitlilik ihtiva eder. Fakat bu analiz modelinin bu kadar çok sayıda çeşitlilik içermesinin yanında ortak noktaları da vardır. Bunlardan en önemlisi ve söylem için vazgeçilmesi imkansız olanı ise araştırma sorunsalının üzerine oturtulması gereken faktör bağlam olarak karşımıza çıkar. Medya metinlerinin haber analizinde de kullanılan A. Teun van Dijk'in geliştirdiği eleştirel söylem analizi yöntemi ideolojinin söylem düzeyine nasıl yansıdığını ortaya koymak için Mehmet Akif Ersoy'un yazdığı İstiklal Marşı'na uyarlanmaya çalışılmıştır. Eserde gerçeklikten hareketle anlamın nasıl oluştuğu yönünde bir izlek belirlenmiştir. Bu çalışmada metnin üzerini kurgulandığı niyet olgusunun söylemsel stratejileri bakımından eserin söylem düzlemindeki makro ve mikro yapılar aşamalarında çözümlenme yapılmaya çalışılmıştır. Sonuç olarak eserde gerçeklik olgusu dilsel kodlarla yeniden inşa edilmiş ve belli bir anlam ve ideolojinin öne çıkarılmasında çeşitli retorik ve stratejik yapılar etkin bir şekilde kullanıldığı görülmüştür. Bu çalışmada, İstiklâl Marşı'nın tarihsel ve kültürel dayanakları üzerinden E. Teun van Dijk'in eleştirel söylem analizi modelinden faydalanarak söylem çözümlemesi ve yorumlaması gerçekleştirilecektir. İstiklal Marşı'nı kaleme alan Mehmet Akif Ersoy bu metinde hangi olay, durum, olgu ve kişileri ön plana çıkarmış ve aynı zamanda soyut olarak hangi değerler üstünde durduğunu analiz edilmeye çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: A. Teun van Dijk, eleştirel söylem analizi, söylem, İstiklal Marşı.

•••••

Makale geliş tarihi: 4.09.2020 • Makale kabul tarihi: 28.06.2021
Maltepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi • © 2021 • 8 (1) • bahar: 152-168

Text Analysis in the Critical Discourse Analysis Framework: Example Of The Turkish National Anthem

Ahmet GÜNEŞ, Ph.D.

Associate Professor
Sivas Cumhuriyet University
Faculty of Communication
Department of Public Relations and Publicity
ahmetgunes5050@gmail.com

Abstract

Discourse analysis can be applied in different forms and contents in the social sciences. Among the main causes of these differences in application level are the main foci in the analysis stages, and the different approaches on themes, and data. In this respect, the discourse analysis model contains diversity. In spite of the fact that this analysis model has so many variations, it also has common points. The most important of these and the one that is indispensable for discourse is the context that should be placed on the research problem. In this study, the critical discourse analysis method developed by A. Teun van Dijk, which is also used in news analysis of media texts is tried to be adapted to the Turkish National Anthem written by Mehmet Akif Ersoy to reveal how ideology reflects on the level of discourse. A path is designated to determine how the meaning is formed based on reality in the anthem. This study tries to analyze the macro and microstructures in the discourse of the work in terms of the discursive strategies of the fact that the text is constructed. As a result, it is seen that the fact of reality is reconstructed with linguistic codes, and various rhetorical and strategic structures are used effectively in highlighting a certain meaning and ideology. In this study, discourse analysis and interpretation are carried out on the historical and cultural basis of the Turkish National Anthem by using the critical discourse analysis model of E. Teun van Dijk. It is tried to analyze which events, situations, phenomena, and people Mehmet Akif Ersoy featured in the text and what intangible values he emphasized.

Keywords: A. Teun van Dijk, critical discourse analysis, discourse, The Turkish National Anthem.

•••••

Article submission date: 4.09.2020 • Article acceptance date: 28.06.2021
Maltepe University Faculty of Communication Journal • © 2021 • 8 (1) • spring: 152-168

Giriş

Dilsel pratiklerin kullanılma biçimleri olarak açıklayabileceğimiz söylem kavramı, egemen ideolojinin güç ve iktidar ilişkilerini var etme ve düzenleme uygulamalarında başat bir öneme sahiptir. Medya çalışmaları alanında da ideoloji kavramı yerini söylem kavramına bırakarak yeni bağlamında ele alınmaya başlanmıştır. Haber metinlerini bir söylem olarak ele almak eleştirel haber araştırmaları için haber söylemi analizlerini temel bir yöntem olarak kabul edilmesini zorunlu hale getirmiştir. Dilbilimin yöntemleri ve kavramlarını kullanarak gelişen eleştirel söylem çözümlemesi, haber söylemi analizlerinde toplumsal yapı analizi yapmayı mümkün kılmıştır (Karaduman, 2017: 33).

Türk dilinde söylem kavramı birçok anlam içermektedir. Bunlardan bazılarını ifade etmek gerekirse açıklama, belagat, ideoloji, yazılı ve sözlü ifade, bahis, beyan, hitabet, tez, bakış açısı, sav, görüş, felsefe, anlatım türü, anlatım biçimi, üslup, telaffuz, kavramsal dizge, işaretler toplamı gibi anlamlarda kullanılmaktadır (Kocaman, 2009: 5). Aslında söylem, bir anlamda söyleme biçimi olarak da ele alınabilir. Farklı bakış açıları, kişilerin içinde bulunduğu değişik toplumsal özellikler ya da yaşayış tarzları söylemlerin de başkalaşmasına yol açmaktadır (Karaduman ve Akbulutgiller, 2018: 13).

Söylem kavramı zihinsel ve mantıksal düzlemde belirli bir tutarlılığa sahip bir düşünme ve algılama biçiminin yazılı ve/veya sözlü olarak ifade edilme şeklidir (Güneş, 2018:13). Söylem analizi modeli bir metni oluşturan dilsel ve görsel içeriğin deşifre edilmesi ve anlamları dilsel birimlerden hareketle öznel olarak açıklanmasıdır. Bu yöntem bütüncede kullanılan dilin yalnızca görünen anlamların ortaya koymakla yetinmeyip dilin dizgesel yapısını ve unsurların içinde buldukları ilişkileri de inceleme konusu olarak ele alır (2018:17).

Eleştirel Söylem analizi yapısal olarak dilsel öğeler üzerine kurulan bütünü tümdengelim yaklaşımıyla anlamı gözler önüne sermeye çalışan bir yöntem özelliğine sahiptir (Tuğan, 2015: 49). Buna göre bu yöntem oluşturduğu kuramsal yapı çerçevesinde çözümleme nesnesi olan metinlerin üretildiği ve tüketildiği toplumsal yapının sosyal, kültürel, siyasal ve ekonomik durumu ve ilgili bütün süreçleri göz önünde bulundurarak bir yaklaşım belirler (Geray, 2006:179).

Van Dijk, haber metinlerini makro ve mikro düzeyde olmak üzere iki ana boyutta inceler. Makro yapı analizinde haber başlıkları, haber girişi, spotlar ve fotoğraflar gibi bölümler tematik açıdan analiz edilir. Daha sonra şematik analizde ise haber metninin anlatı örgüsünü çözümleyen durum aşaması ve olayların gerçek kaynakları ve olaya konu olmuş tarafların

tepkileri inceleyen yorum aşaması gelişir. Mikro yapı aşamasında sentaktik çözümleme, bölgesel uyum, sözcük seçimleri ve retorik çözümlenmeleri yapılmaktadır. Sentaktik çözümlemede cümlelerin aktif/pasif ve basit/karmaşık yapılarına bakılarak bir analiz yapılmaktadır. Haber metninde kullanılan sözcükler de ideolojik yapılanmanın anlaşılması açısından mikro yapı önem arz eder. Sözcük seçimlerine bakılarak sosyal aktörler hakkındaki temel inanç ve ideolojiler ortaya konmaktadır. Bölgesel uyum olarak adlandırılan çözümlemede ise haber metninde ardı ardına gelen cümleler arasında oluşturulmaya çalışılan nedensel, işlevsel ve referansal ilişkiler ortaya çıkarılmaya çalışılmaktadır. Mikro yapı incelemesinde, haber söyleminin dilsel aşamaları ve unsurları incelenir (Güneş, 2018: 21). Cümle yapıları, sözcük seçimleri, cümleler arasında kurulan nedensellik ilişkilerini retorikle ilişkilendirerek inceler. Söylemi oluşturan belirleyici kelime ve cümle yapılarının makro düzeyi nasıl yapılandığı ve bireysel söylemlerin makro düzeye nasıl taşındığı araştırılır (Özer, 2011: 85)

Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulduğu yıllarda Mehmet Akif Ersoy tarafından kaleme alınmış ve Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından 12 Mart 1921 tarihinde kabul edilen İstiklal Marşı Türk Milleti'nin bağımsızlık anlayışını ortaya koyan bir metin olarak kabul edilir. Yüce Türk Milleti'nin kurtuluşunun ilanı olarak ta kabul edilen bu metin bu topraklarda yaşayan halk ile etkili bir iletişimde bulunan tarihi ve kültürel bir metindir. Bu tür metinler bir milletin özellikle yaşadığı anlamlı, trajik ve tarihsel dönemleri ve andaki duygu, düşünce ve değerleri ifade etmektedirler. Bu bakımdan İstiklal Marşı da apayrı bir konuma sahiptir.

İstiklâl Marşı genel bir bakışla Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde yaşayan yüce bir milletin ortak mutabakat metnidir. Bir milleti nitelendiren en temel yapı taşlarından biri olarak kabul edilir. Bu metin kökleri çok eski tarihlere kadar uzanan bir devletin üzerinde kurulduğu toprakların yokluklar içinde mücadele ile ulaşılan vatanın vücut bulduğunu gösteren bir delildir. Yüce Türk Milleti'nin varoluş çabasını ortaya koyduğu yıllarda topyekün savaştığı süreç içinde ortaya konan heyecanın, iradenin ve onurun bir eseridir.

İstiklâl Marşı, Yüce Türk Milleti'nin ebediyen bağımsız bir millet olarak yaşama iradesini tescil ediyordu. Bu metin millî ve dinî değerlerimizi koruma, yaşatma ve geliştirerek devam ettirme azim ve kararlılığımızı ortaya koymaktaydı. Milli değerlerimiz olarak görünen bağımsızlık, vatan, bayrak uğruna verilen mücadelenin bir sonucuydu. Millet olarak varoluşumuz ve gelecekte güçlü ve tam bağımsız bir devlet olarak tarih sahnesinde kalmamız ancak bu değerleri korumamıza ve güçlendirmemize bağlı olduğunu idrak etmemiz gerekmektedir.

İstiklal Marşı'nın Tarihsel Ardalanı

İstiklal Marşı Yüce Türk Milleti'nin bağımsız bir millet ve devlet olma iradesinin ortak toplumsal bir sözleşmesidir. 20. Yüzyılın başlangıç yıllarından itibaren verilen büyük bir inanç ve kararlılıkla verilen mücadele içinde yazılan bu metindir. Söz konusu dönemde Anadolu'yu Türk Vatanı yapabilmek için bu millet çok farklı coğrafyalarda mücadele etmiş ve dışı dış savaş vermiştir.

30 Ekim 1918'de Mondros Mütarekesi sonucunda bu ülke, fiilen İngiltere, Fransa, İtalya, Yunanistan, Amerika gibi emperyalist Batılı Haçlı orduları tarafından işgal edildi. Bütün şartların aleyhimize geliştiği bu vasatta son büyük Türk hakanı Mustafa Kemal Paşa çıktı, istiklal mücadelesine hazır ve teşne gördüğü soylu Türk milletinin önüne düştü, sıfırdan bir milleti Kuva-yi Milliye hâlinde örgütleyerek dünya tarihinin ender gördüğü büyük destansı bir mücadeleyi başlattı. “Ya istiklal ya ölüm!” ilkesiyle Türk'ün Haçlı emperyalist ordularına boyun eğmeyeceğini, tarihten silinemeyeceğini, asil Türk duruşunun ne olduğunu bütün dünyaya gösterdi. Türk Milleti'nin millî ve dinî değerlerinin özgürleştirilmesi yürüyüşünün öncüsü olan Mustafa Kemal Atatürk'ün kutsal millet mücadelesine Türk'ün asil ve korkusuz evlatlarından biri olan Mehmet Akif Ersoy da destek verdi. Bir grup arkadaşları ile birlikte İstanbul'dan ayrılarak Anadolu mücadelesine fiilen katıldı. Anadolu'nun birçok kentinde vaaz ve konuşmalarıyla Türk'ü istiklaline sahip çıkması konusunda uyardı, Kuva-yi Milliye saflarında ölümüne savaşa davet etti. Böylesine olumsuz bir zeminde ve en zor şartlarda pek çok kişinin ümitsiz olduğu bir ortamda Mehmet Akif Ersoy milletini “korkma!” diye uyardı (Çetin, 2014, s. 26), ümit telkin etti ve zafere giden yolda insanları motive etti.

12 Mart 1921'de Türk'ün millî iradesinin temsil edildiği yer olan Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde çok büyük bir heyecanla ve mutabakatla kabul edilen İstiklâl Marşı, o zamandan beri Türk'ün özgürlük manifestosu olarak milletçe hep bir ağızdan okunmaktadır (Çetin, 2014, s. 27).

İstiklâl Marşı edebi olarak nazım şeklinde kaleme alınmıştır. Bu metinde 9 dördlük, 1 beşlik olmak üzere toplam 10 birimden oluşmaktadır. Edebi sanatlarda nazım birimi dördlük olmasına rağmen yazar son birimi beşlik şeklinde kullanmayı tercih etmiştir.

Yöntem: Eleştirel Söylem Analizi

Söylem analizi sosyal bilimler alanında birbirinden farklı biçim ve içeriklerde uygulanabilir. Uygulama düzeyindeki bu farklılıkların temel nedenleri arasında analiz aşamalarındaki temel odaklar, temalar ve veriler üzerindeki farklı yaklaşımlardan kaynaklanmaktadır. Bu bakımdan

söylem analizi modeli çeşitlilik ihtiva eder. Fakat bu analiz modelinin bu kadar çok sayıda çeşitlilik içermesinin yanında ortak noktaları da vardır. Bunlardan en önemlisi ve söylem için vazgeçilmesi imkansız olanı ise araştırma sorunsalının üzerine oturtulması gereken faktör bağlam olarak karşımıza çıkar. Dilbilimsel yaklaşım dili mutlak bir sistem üzerine kurmak yerine, anlamı ön plana çıkaran ve sözlü iletişim sürecinde oluşan sosyal bağlamı benimser. Söylemi oluşturan en temel faktör ise sosyal bağlamdır.

Bu çalışmada Mehmet Akif Ersoy'un kaleme aldığı İstiklal Marşı A. Teun van Dijk'in eleştirel söylem analizi modeli ile analiz edilecektir. Bu model makro ve mikro yapı adı altında aşağıda belirtilen yedi ana kategori üzerinde uygulanacaktır. Makro yapı düzleminde bağlam modellerini oluşturan zaman ve uzam düzenlemeleri, katılımcılar, kimlikler, roller, ilişkiler ve biçimsel oluşum ele alınırken; mikro yapı düzleminde ise, anlam, retorik ve içerik oluşumu üzerinde durulacaktır. 10 kıtadan oluşan İstiklal Marşı ayrı ayrı kıtalar halinde analizi yapılacaktır.

Ayrıca Van Dijk'ında ileri sürdüğü gibi eleştirel söylem analizinde aşağıda verilen aşamalara dikkat etmek gerekmektedir:

- Söylemin Bağlamını İrdelemek
- Grupların birbirleriyle olan ilişkileri ve karşıtlıklarını analiz etmek
- Karşılıklı olumlu ve olumsuz görüşleri ortaya çıkarmak
- İmalaları ve varsayımları ayrıntılı olarak ortaya koymak
- Kutuplaştırılmış grup kanaatlerini vurgulayan tüm biçimsel yapıyı incelemek (Özer, 2011: 82)

Söylem analizi, metni sözdizimsel ve semantik sınırların ötesine geçerek yapı söküme ile birlikte söylemi kuran niyetin ne olduğunu anlama çabasıdır. Gee, Micheals ve O'Conner, söylem analizi yöntemlerini metnin oluşumundaki dilbilimsel metaforları araştıran ve daha çok edebi metinlere uygulanan stilistik yöntemler ve söylemi diğer sosyal, bilişsel, siyasal veya kültürel süreçlerle ilişkilendirilerek inceleyen eleştirel yöntemler olarak iki boyutta değerlendirir (Solak, 2011: 7).

Van Dijk'in söylem analizi yöntemi bir bütüncüyü yalnızca metinsel ve yapısal açıdan incelemekle kalmayıp aynı zamanda anlam ve üretim düzeylerine de bir açıklama getirdiğini görmek mümkündür. Bu yöntem öncelikle siyasal ve toplumsal gücün nasıl kullanıldığını, baskının, tahakkümün ve eşitsizliğin yeniden üretilme ve uygulanma şekillerini, bu uygulama

ve yeniden üretilme şekillerine toplumsal ve politik bağlam içerisinde metin ve konuşma yoluyla direnme biçimlerini inceler (Ülkü, 2004: 312).

Van Dijk'in eleştirel söylem analizi yardımıyla çözümlenecek olan Mehmet Akif Ersoy'un kaleme aldığı İstiklal Marşı bütünsel bir yapı içerisinde analiz edilecektir. Aynı zamanda metin ideolojik ve kültürel bağlamından koparılmadan bağlam modelleri, temalar, anlam (Aygül, 2012: 199) analitik odakları oluşturacaktır.

Çözümleme

Bağlam Modelleri

Bağlam, toplumsal yaşam içinde rol alan bireyin yaşamı boyunca ideolojik ve kültürel koşullar içinde zihinsel olarak yapılanmasını ifade eder. Ayrıca bağlam sözlü iletişim sürecinde üretilen söylemlerin neyi ifade ettiği ve nasıl yapılandırıldığı üzerinde önemli bir rol oynar. Bağlam modelleri ise iletişim sürecinde önemli rol oynayan en temel unsurlardır. Şöyle ki, iletişimde bulunan kişiler, üstlendikleri kimlikler, roller, mesajlar, etkileşimler, bilgiler gibi iletişim sürecinin oluşmasını sağlayan en temel faktörlerdir. Bu faktörleri aşağıda sorulan sorularla cevaplandırmaya çalışalım:

- İletişim süreci **NEREDE** geçmektedir?
- İletişim **NE ZAMAN** kurulmuştur?
- İletişim kuran **KİŞİLER** kimlerdir?
- İletişim kuran kişilerin sosyal yaşamdaki **ROLLERİ** nelerdir?
- İletişim kuran kişilerin birbirleriyle olan **İLİŞKİLERİ** hangi düzeydedir?
- İletişim kuran kişilerin **NİYETİ** nedir?
- İletişim kuran kişilerin karşılıklı bir **BİLGİ** paylaşımı var mıdır?
- İletişim süreci içinde belirgin bir **İDEOLOJİ** var mıdır?
- İletişim süreci sonucunda belirgin bir **EYLEM** söz konusu mudur?

Yukarıda belirtilen sorulara karşılık elde edeceğimiz cevaplar çalışmanın makro yapısını oluşturarak bağlam modellerini de ortaya çıkaracaktır. İstiklal Marşı'nı bağlam modelleri açısından açıklayabilmek için aşağıdaki temel kategorileri ortaya koymak mümkündür:

- a. **Uzamsal yapı:** Bu düzeyde metnin çerçevesinin oluşturulmasında uzam olarak nasıl sınırlandırıldığı ve adlandırıldığına bakılacaktır. Dörtlüklerden oluşan metin incelendiğinde birinci dörtlük ikinci satırda geçen “**yurt**” sözcüğü, üçüncü dörtlük dördüncü satırda geçen “**dağlar**” ve “**enginler**” sözcüğü, yine beşinci dörtlük birinci satırda geçen “**yurt**” sözcüğü, altıncı dörtlük ilk satırda geçen “**toprak**” sözcüğü, yine

- b. aynı dördlükte geçen “**toprak altı**” ve son satırda geçen “**vatan**” sözcüğü”, yedinci dördlük ilk satırda geçen “**cennet vatan**” sözcüğü, sekizinci dördlük son satırda geçen yine “**yurt**” sözcüğü gibi yer bildiren kelimeler metnin uzamsal yapısını ihtiva etmektedir. Kullanılan kelimelere bakıldığında bir milletin kendisine vatan olarak kabul ettiği bütün bir coğrafyayı işaret etmektedir. Aynı zamanda “**toprak altı**” ve “**cennet vatan**” gibi kurulan sıfat tamlamaları ile metaforik bir anlayış benimsenmiş ve aynı zamanda uzamın kişiler için ne kadar önemli olduğu vurgusu yapılmıştır.
- c. **Zamansal yapı:** Bu düzeyde olayın ne zaman ve hangi zaman dilimlerinde geçtiği belirlenecektir. Metinde ilk dördlük ve ikinci satırda geçen “**Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak**” cümlesi, üçüncü dördlük ve ilk satırda geçen “**Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım**” cümlesi, beşinci dördlük üçüncü satırda geçen “**günler**” kelimesi ve aynı dördlük son satırda geçen “**belki yarın, belki yarından da yakın**” ifadesi, sekisinci dördlük son satırda geçen “**ebedi**” kelimesi gibi metinde kaleme alınan kelime ve ifadeler olayın zamansal olarak belli bir zaman diliminin olmadığı ezelden ebediyete kadar geçen zaman dilimi kullanılmıştır.
- d. **Kişiler:** Metinde geçen kişiler, gruplar veya topluluklar belirlenecektir. Metin boyunca genelde “**millet**” kelimesi altında bütün bir türk ulusu ifade edilmektedir. Özeldense beşinci dördlük ilk satırda geçen bireysel bir hitap şekli olan “**arkadaş**” kelimesiyle bir türk ferdine karşı söylem geliştirilmiştir. Ayrıca birinci dördlük üçüncü ve dördüncü satırda ve üçüncü dördlük ilk satırda geçen “**ben**” kelimesi, altıncı dördlük üçüncü satırda geçen “**sen**” kelimesi, yedinci dördlük ilk satırda geçen “**kim**” kelimesi gibi kullanımlara bakıldığında iletişim kurulan kişilerin tanımlı olmadığı bir milleti oluşturan her bireyin kastedildiği anlaşılmaktadır. “**Ben**” ve “**sen**” gibi şahıs zamirleri kullanılarak insanların birlikteliği ve yakınlığı ifade edilmektedir. Aynı amaç uğrunda mücadele etmenin koşullarından birinin insanlar arasında ayırımın olmaması ve iç içe olması gerektiği vurgulanmaktadır.
- e. **Kimlik-Rol-İlişkiler:** Metinde geçen kişilerin üstlendiği rollerin neler olduğu ve nasıl rol üstlenmesi gerektiği üzerine durulacaktır. Metin boyunca bakıldığında “**ben**”, “**sen**”, “**arkadaş**”, “**kim**” gibi bireyi nitelendiren kelimeler kullanılarak bir milletin veya bir ulusun sonsuza kadar gidebilmesi ve yaşayabilmesi için üslenmesi veya benimsemesi gereken ilk rolün vatan ve millet uğruna görev ve sorumluluklar almasıdır. Bu bakımdan ön plana çıkan kimlik Türk kimliğidir. Bu coğrafya sınırları içinde yaşayan her bir bireyin rolü bu kimlik üzerinde teşekkül ettirilmelidir.

- f. Niyet:** İletişim sürecinde bağlamın oluşmasında rol oynayan en önemli faktörlerden biri niyettir. Bir milleti oluşturan bütün bireylerin niyetinin aynı düzeyde olması koşuluyla bir vatan sonsuza kadar payidar kalacaktır. Metinde görüleceği üzere, “**korkma**” kelimesiyle bir vatani oluşturan insanlar motive edilmeye çalışılmaktadır.
- g. Bilgi:** Metinde alıcıya dönük bir bilgi verilmemiştir. İdeolojik ve kültürel kaynakları olan bir takım bilgiler mevcuttur. Bireyin asli köklerine dönük mesajlara yer verilmiştir.
- h. İdeoloji:** Metin boyunca Türk Milliyetçiliği etrafında bir yapı oluşturulmuştur.
- i. Eylem:** Metin boyunca zamansal olarak sınırlı bir eylem söz konusu değildir. **Ezeli ve ebedi** kelimeleriyle Türkiye Cumhuriyeti'nin gelecekte kalıcılığını sağlamak için sürekli ve bitmeyen mücadelelerin sürmesi gerektiği ifade edilmektedir.

Temalar

Metinde kurulan söylem insan zihninde ortaya çıkardığı izlenim ve bu izlenimin nasıl yapılandığı sorunsalı çözümlemenin ana konularındandır. Çözümlemenin makro boyutunu oluşturan temalar insanların zihinsel modellerinin önem seviyesine bağlı olarak neyi metnin en önemli bilgisi olarak gördüklerini etkilerler (van Dijk, 2001; Akt.: Aygül, 2012: 200). Metinde oluşturulan temalar bütüncenin hangi konular üzerine kurulduğuyla ilgili bilgiler sunar. İstiklal Marşı'nın ortaya koyduğu temaları şöyle sıralamak mümkündür:

- Tehditler ve tehlikeler karşısında asla korkmamak gerekir. (Birinci dördlük)
- Bir Türk ferдинin bayrak uğruna kanının son damlasına kadar mücadele etmelidir. (İkinci dördlük)
- Türk Milletinin hürriyetine ve bağımsızlığına zincir vurulamaz. (Üçüncü dördlük)
- Düşmanların maddi güçleri karşısında Türk Milletinin imanı vardır. (Dördüncü dördlük)
- Düşman karşısında inançla mücadele edildiği sürece zafer yakındır. (Beşinci dördlük)
- Vatan her türlü değer üzerinde. (Altıncı dördlük)
- Bu cennet vatanın uğruna canını feda etmeyecek tek bir Türk ferdi bile yoktur. (Yedinci dördlük)
- Türk Milletinin imanı yok olmasın. (Sekizinci dördlük)
- Vatanla ilgili temenni dualar şehitleri de büyük bir sevinç, coşku ve şükür makamında karşılayacaktır. (Dokuzuncu dördlük)

- Türk Milleti hürriyetinden ve bağımsızlığından asla taviz vermez. (Onuncu beşlik)
Metinde ulaşılan temalar çalışmanın mikro yapı bölümünde gözler önüne serilecek olan anlamları da belirleme noktasında önemli rol oynayacaktır.

Analamlar

Cümle Yapıları

Eleştirel söylem analizinde dilin işlevsel özelliği ön plana çıkar. Yalnızca metin sınırları içinde hareket etmekle kalmayıp metin dışına da çıkarak örtülü ve gizli düşünceleri de tespit etmek gerekir. Yazarın dile getirdiği söylemlerin kültürel, ideolojik ve sosyal köklerinin nerelere kadar gittiğine de bakmak zorunludur. Bu durumda metinde kurulan cümleler ve cümle yapıları anlama ulaşmak için hayati önem taşır. Cümlelerin yapısal incelemelerinde, cümlenin basit ve/veya karmaşık, kısa ve/veya uzun, etken ve/veya edilgen oluşu, söylemin niyetinin ne olduğu ve sosyal bağlamı ile ilişkilendirilir. Edilgen cümleler, gizlilik kaygısını veya güçsüzlük, tabi olma ve yetersizlik durumunu ifade edebilir. Etken cümleler ise kahramanlığı, gücü ve zaferi nitelendirebilir. Metne genel ve bütüncül bir açıdan baktığımızda olumsuz ve edilgen bir cümleye rastlanmamaktadır. Metnin tamamında etken ve olumlu cümleler kurulduğu görülmüştür. Bu durum İstiklal Marşı'na yarı bir anlam katmaktadır. Bu yapıda genelde Türk Milleti'nin gücünü ve büyüklüğünü ön plana çıkartırken, özelde ise Türk Ordusu'nu yüceltmektedir.

Metinde kip kullanımı söylem stratejileri açısından oldukça önem taşımaktadır. Ağırlıklı olarak yazar tarafından durum, emir ve dilek kipleri kullanıldığı görülmüştür. Metinde kullanılan emir kipleri aşağıda sıralanmıştır:

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak,

Çatma, kurban olayım çehreni ey nazlı hilâl,

Ulusun **korkma**, nasıl böyle bir imanı boğar,

Arkadaş, yurduma alçakları **uğratma** sakın,

Siper et gövdeni, dursun bu hayasızca akın,

Bastığın yerleri "toprak" diyerek **geçme**, **tanı**,

Verme, dünyaları alsanda bu cennet vatanı.

Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilal,

Değmesin mabedimin göğsüne namahrem eli,

Metinde yer verilen dilek kiplerini ifade eden cümleler ise aşağıdaki gibidir:

Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

Kipler, yazarın eyleme ilişkin konumunu, tutumunu, onayladığını veya onaylamadığını ele verebilir. Bir metinde kipleşmenin artmaya başlaması subjektifliğin artması anlamına gelebilir. Keza konuşma dili öğelerinin ve eylemlerin artışı da kişisel etkileşimin artışı anlamına gelebilir (Fowler, 1991: 65; Akt.: Solak, 2011:8)

Sözcük Seçimleri

Eleştirel söylem analizi yöntemi uygulanırken bir metinde kullanılan sözcükler anlamdaşlık ve/veya karşıtlık durumları göz önünde bulundurularak değerlendirilir. Seçilen sözcükler hangi özelliklerinden dolayı tercih edildiği veya tercih edilmediğinden hareketle anlaşılmaya çalışılır. Çünkü yazar tarafından tercih edilen her sözcük yaşanan sosyal ortamın kültürel ve ideolojik köklerine göre anlam kazanır. Ayrıca sözcükler kullanıldığı bağlam içinde çok farklı anlamlar ihtiva edebilir. Yazarın niyeti de bu anlamsal yapılanmayı baştan aşağı değiştirebilir.

İstiklal Marşı'nın kaleme alındığı yıllarda Türk Milleti'nin içinde bulunduğu zorluklar, yokluklar ve savaşın olduğu ve bir milletin yeniden doğduğu dönemi göz önünde bulunduracak olursak yazarın tercih ettiği sözcüklerin ortaya çıkardığı anlamlar daha iyi anlaşılacaktır. Eserde geçen bazı kelimeleri göz önünde bulunduracak olursak, ilgili kelimelerin ne kadar duyguyu yüklü ve çok derin anlamlar ifade ettiğini görebiliriz:

- **Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak:** Satırda geçen altı çizili olarak verilen en son bileşik tamlaması Türk Milleti'nin vermiş olduğu mücadelenin ne kadar azimli ve kararlı olduğunu vurgulamak için kullanıldığını görüyoruz. Ayrıca yazarın vurgu yapmak amacıyla bu iki sözcüğü tercih ettiğini düşünmek mümkündür.
- **benimdir, o benim milletimindir ancak:** Yazar ard arda aynı mülkiyet zamirini kullandığını görüyoruz. Bir milletin sahipsiz ve kimsesiz olmadığını üstüne basa basa gözler önüne seriyor.
- **Kahraman ırkıma bir gül, ne bu şiddet, bu celâl ?:** Bu cümlede ise birbiriyle aynı anlam ifade eden **şiddet** ve **celal** kelimeleri kullanılmıştır. Anlamı daha derinleştirmek ve güçlendirmek amacıyla olduğunu düşünmek mümkündür.
- **Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım:** Geçmiş dönemde herhangi bir tarih verilmeden belirtilen dönemi ifade eden **ezel** kelimesi Türk Milleti'nin dünya varolduğundan beri tarih sahnesinde varolduğu vurgulanmak istenmektedir. **Hür** olma kelimesi ise ilk ifadeyi oldukça güçlendirmekle birlikte türkün özgürlüğe geçmişten sonsuza kadar sahip çıktığını ve çıkacağını açıklamaktadır.

- **Kükremiş sel gibiyim, bendimi çığner, aşarım:** Satırda tercih edilen **kükremek** ve **sel** sözcükler bir heyecanı, coşkuyu, önüne geçilemezliği ve gücü ifade etmektedir. Aynı anlamları taşıyan iki ayrı sözcüğü aynı cümlede kullanmak yazarın yaşadığı dönemdeki toplumun inancını gözler önüne sermek için tercih ettiğini düşünebiliriz.
- **Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım:** Aslında **dağı yırtmak** eylemi insan gücünün ve iradesinin üzerinde olan bir durumdur. Yazar bu eylemi insana özgü bir davranış gibi göstererek metaforik bir yaklaşım da ortaya koymuştur. İnsanları belli bir mücadele karşısında diri ve güçlü tutabilmek için bu gibi sözcükleri tercih etmek oldukça önem kazanmaktadır.
- **Garbın afakını sarmışsa çelik zırhlı duvar:** Bir cephe veya bir coğrafyayı ifade eden **Garp** sözcüğü ile **çelik zırhlı duvar** bileşik bir tamlamayı aynı cümlede kullanarak bir metaforik yapı oluşturulmuştur. Yazar burada bir insanın karşısında ne kadar güçlü ve sağlam bir engel olursa olsun mücadeleden ve savaştan vazgeçmemesi gerektiğini vurgulamaktadır.

Eserden alınan satırlarda görüldüğü üzere yazar duygu ve düşüncelerini tam bir bağlam içinde ve anlam bütünlüğü oluşturarak ifade ettiğini görüyoruz. Yazarın tercih ettiği sözcükler birbirini tamamlayan ve anlamı güçlendiren sözcükler olduğunu anlamak mümkündür. Aslında sözcüklerin oluşturduğu bu bütünlük ve güç birliği bir milletin birlikteliğini ve kader birliği yaptığının da bir göstergesidir.

Sözcüklerin birbirleriyle oluşturduğu nedensel, işlevsel ve referansal uyum durumu da eserde dikkat başka bir konudur. Sözcüklerin aynı cümlede birbiriyle kurduğu ilişki nedensel boyutunu görmemizi sağlamaktadır. Birbirini izleyen satırlarda geçen fikirlerin birbirini tamamlaması veya açıklaması ise işlevsel olarak yapılandığını göstermektedir. Referansal uyumda ise satırlar arasında kavram veya anlam kaybının olup olmadığına bakar. Metin geneline baktığımızda tercih edilen sözcüklerle kurulan cümlelerde uyum açısından hiçbir problemin olmadığını görüyoruz.

Retorik ve İkna Stratejileri

Antik dönem filozoflarından olan Aristo retorığı insanları ikna etmek için dilin ustaca kullanma sanatı olarak tanımlar (Berger, 2000: 53). Literatürde retorik için farklı tanımlar yapıldığını görmek mümkündür. Bu tanımlardan biri ise, retorik, iletişim sürecinde kişilerin niyetlerine bağlı olarak ifade etmesidir. Retorik Van Dijk'in eleştirel söylem analizi

modelinde mikro yapı aşamasının önemli öğelerinden olarak kabul edilir. Ayrıca retorik sözlü iletişim sürecinde stratejik bir öneme sahiptir.

Yazarın metinde oluşturduğu olaylar ve durumlar dil yoluyla gerçekleşen bir söylemle stratejik bir süreç halini alır. Eserde Türk Milleti ve düşmanları olmak üzere iki taraf oluşturulmaktadır. Özellikle Türk Milleti'ne toplumsal bir kimlik ve bu kimliğe önemli bir değer atfedilmektedir. Bu kimlik altında yer alan birey vermiş olduğu ve vereceği mücadeleyi söylemsel düzeyde tanımlanarak çok önemli bir stratejik yapı kurulmaktadır.

Bir millete mal olmuş ve bir milletin tehlike karşısında verdiği kurtuluş ve bağımsızlık mücadelesini ifade eden bir metin net anlamlar oluşturdukları için bir milleti ve/veya bir toplumu yönlendirmek ve harekete geçirmek için oldukça dinamik ve güçlü bir yapıya sahiptir.

Edebi bir eseri eleştirel söylem analizi modeline göre çözümlerken retorik çok önemli rol üstlenir. Çünkü söylemsel yapıda tercih edilen sözcükler ve cümlelerde imalar, tahminler, kinayeler, belirsizlikler gibi örtük ve dolaylı anlatımlarda vurgulayıcı anlamları yakalamaya yardımcı olmaktadır. Hatta söylenmeyenleri de tespit etme imkanı verir.

Sonuç

Söylem analizi sosyal bilimler alanında birbirinden farklı biçim ve içeriklerde uygulanabilir. Uygulama düzeyindeki bu farklılıkların temel nedenleri arasında analiz aşamalarındaki temel odaklar, temalar ve veriler üzerindeki farklı yaklaşımlardan kaynaklanmaktadır. Bu bakımdan söylem analizi modeli çeşitlilik ihtiva eder. Fakat bu analiz modelinin bu kadar çok sayıda çeşitlilik içermesinin yanında ortak noktaları da vardır. Bunlardan en önemlisi ve söylem için vazgeçilmesi imkansız olanı ise araştırma sorunsalının üzerine oturtulması gereken faktör bağlam olarak karşımıza çıkar. Dilbilimsel yaklaşım dili mutlak bir sistem üzerine kurmak yerine, anlamı ön plana çıkaran ve sözlü iletişim sürecinde oluşan sosyal bağlamı benimser. Söylemi oluşturan en temel faktör ise sosyal bağlamdır.

Mehmet Akif Ersoy tarafından kaleme alınan İstiklal Marşı A. Teun van Dijk'ın eleştirel söylem analizi modeliyle söylem çözümlemesi yapılmıştır. Şair metin boyunca genel ifadeyle Türk Milleti'ne, özelden ise Türk Ordusu'na seslenmektedir. Bir milletin/ulusun karşı karşıya kaldığı tehlike ve tehdit gözler önüne serilirken, diğer taraftan Türk toplumunun bu duruma karşı göstermesi gereken tepkiyi sosyal, kültürel ve ideolojik köklerine bağlı olarak ifade edilmeye çalışılmıştır.

Metin yapısal ve anlamsal bir bütünlük ihtiva etmektedir. İlk dörtlükte şair, genelde millete, özelde ise ordumuza seslenmektedir. Düşmanlar karşısında ölüm-kalım mücadelesi veren millet ve ordumuza ümit ve cesaret kazandırmak için bir hitapla başlar. İkinci dörtlükte, Türk Milleti'nin bağımsızlığının sembolü olan bayrak ön plana çıkarılır. Şair burada bayrağın kırgın, üzgün ve öfkeli hali üzerinde durur. Çünkü Anadolu topraklarının işgal edildiği yıllarda Türk bayrağı indirilerek düşman bayrakları asılmıştır. Üçüncü dörtlükte, Türk milletinin hürriyet kavramı ile ilişkisi ve ezelden beri hür yaşamaya verdiği önem anlatılmıştır. Dördüncü dörtlükte, Türk Milleti'nin düşmanı olan Batı ülkeleri maddi olarak çok güçlüdür. Buna karşılık Batı ile ancak imanıyla karşı koyan bir millet vardır. Şair burada milletini cesaretlendirmeye yönelik sözlerle maddi gücün, imanı yenemeyeceğini vurgulamaktadır. Beşinci dörtlükte, şair, geleceğe ve zaferin yakınlığına olan inancıyla genelde milletin her bir ferdine, özelde ise düşmanla savaşıyan Mehmetçiğe seslenmekte, onlara ümit vermektedir. Altıncı dörtlükte, millete seslenerek vatanın önemi anlatılmaktadır. Vatan, görünüşte olduğu gibi sadece topraktan ibaret değildir. Yedinci dörtlükte, vatan kavramı en çok değer verilen dünyevi ve şahsi unsurlardan bile üstün olduğu ve ondan ayrı kalmanın dayanılmazlığı fikri işlenmiştir. Sekizinci dörtlükte, şehitlerin ruhları işlenmiş ve onların istekleri dile getirilmiştir. Dokuzuncu dörtlükte, vatanla ilgili temenni ve duaların gerçekleşmesi halinde, mezarlarındaki şehitlerin bile, bunu ne kadar büyük bir sevinç, coşku ve şükür makamında karşılayacakları ifade edilmiştir. Son beşikte ise, Türk Ordusu'na yönelik olarak çok yakında gerçekleşeceğine inanılan zaferin heyecanı manevi gücü müjdelenmektedir.

Çalışmanın çözümleme aşamasında makro yapıyı oluşturan bağlam modelleri üzerinde durulmuştur. Bu aşamada, bağlam sözlü iletişim sürecinde üretilen söylemlerin neyi ifade ettiği ve nasıl yapılandırıldığı üzerinde önemli bir rol oynar. İletişim sürecinde önemli rol oynayan en temel unsurlardır. Şöyle ki, iletişimde bulunan kişiler, üstlendikleri kimlikler, roller, mesajlar, etkileşimler, bilgiler gibi iletişim sürecinin oluşmasını sağlayan en temel faktörler olduğu görülmüştür.

Metinde kurulan söylem insan zihninde ortaya çıkardığı izlenim ve bu izlenimin nasıl yapılandığı sorunsalı çözümlemenin ana konularını oluşturmuştur. Çözümlemenin makro boyutunu oluşturan temalar insanların zihinsel modellerinin önem seviyesine bağlı olarak neyi metnin en önemli bilgisi olarak gördüklerini etkilerler. Metinde oluşturulan temalar bütüncenin hangi konular üzerine kurulduğuyula ilgili bilgiler sunar.

Eleştirel söylem analizinde dilin işlevsel özelliği ön plana çıkar. Yalnızca metin sınırları içinde hareket etmekle kalmayıp metin dışına da çıkarak örtülü ve gizli düşünceleri de tespit etmek gerekir. Yazarın dile getirdiği söylemlerin kültürel, ideolojik ve sosyal köklerinin nerelere kadar gittiğine de bakmak zorunludur. Bu durumda metinde kurulan cümleler ve cümle yapıları anlama ulaşmak için hayati önem taşır. Cümlelerin yapısal incelemelerinde, cümlelerin basit ve/veya karmaşık, kısa ve/veya uzun, etken ve/veya edilgen oluşu, söylemin niyetinin ne olduğu ve sosyal bağlamı ile ilişkilendirilir. Edilgen cümleler, gizlilik kaygısını veya güçsüzlük, tabi olma ve yetersizlik durumunu ifade edebilir. Etken cümleler ise kahramanlığı, gücü ve zaferi nitelendirebilir. Metne genel ve bütüncül bir açıdan baktığımızda olumsuz ve edilgen bir cümleye rastlanmamaktadır. Metnin tamamında etken ve olumlu cümleler kurulduğu görülmüştür. Bu durum İstiklal Marşı'na yarı bir anlam katmaktadır. Bu yapıda genelde Türk Milleti'nin gücünü ve büyüklüğünü ön plana çıkartırken, özelde ise Türk Ordusu'nu yüceltmektedir. Metinde kip kullanımı söylem stratejileri açısından oldukça önem taşımaktadır. Ağırlıklı olarak yazar tarafından durum, emir ve dilek kipleri kullanıldığı görülmüştür.

Eleştirel söylem analizi yöntemi uygulanırken bir metinde kullanılan sözcükler anlamdaşlık ve/veya karşıtlık durumları göz önünde bulundurularak değerlendirilir. Seçilen sözcükler hangi özelliklerinden dolayı tercih edildiği veya tercih edilmediğinden hareketle anlaşılmalı çalışılır. Çünkü yazar tarafından tercih edilen her sözcük yaşanan sosyal ortamın kültürel ve ideolojik köklerine göre anlam kazanır. Ayrıca sözcükler kullanıldığı bağlam içinde çok farklı anlamlar ihtiva edebilir. Yazarın niyeti de bu anlamsal yapılanmayı baştan aşağı değiştirebilir.

İstiklal Marşı'nın kaleme alındığı yıllarda Türk Milleti'nin içinde bulunduğu zorluklar, yokluklar ve savaşın olduğu ve bir milletin yeniden doğduğu dönemi göz önünde bulunduracak olursak yazarın tercih ettiği sözcüklerin ortaya çıkardığı anlamlar daha iyi anlaşılacaktır. Eserin ortaya koyduğu anlamsal yapıdan anlaşılacağı üzere, milli ve vatani temaları içeren lirik bir destan niteliği taşımaktadır. İçerik olarak ise, bayrak, bağımsızlık, hürriyet, ümit, vatan ve iman gibi kutsal değerler dikkati çekmektedir. Ayrıca şair esrede bütün kutsal değerlere sahip çıkılmasını ve saygı gösterilmesini istemektedir. Bununla birlikte Türk Milleti'nde bulunan cevherlerin altını da çizmektedir.

Bir millete mal olmuş ve bir milletin tehlike karşısında verdiği kurtuluş ve bağımsızlık mücadelesini ifade eden biri metin net anlamlar oluşturdukları için bir milleti ve/veya bir

toplumu yönlendirmek ve harekete geçirmek için oldukça dinamik ve güçlü bir yapıya sahiptir.

Edebi bir eseri eleştirel söylem analizi modeline göre çözümlerken retorik çok önemli rol üstlenir. Çünkü söylemsel yapıda tercih edilen sözcükler ve cümlelerde imalar, tahminler, kinayeler, belirsizlikler gibi örtük ve dolaylı anlatımlarda vurgulayıcı anlamları yakalamaya yardımcı olmaktadır. Hatta söylenmeyenleri de tespit etme imkanı verir.

Kaynakça

Aygül, Zeynep (2012) *Söylem Çalışmaları*. Ed.: Sibel Arkonaç, Nobel Yayınları.

Berger, Arthur Asa (2000) *Media and Communication Research Methods*. London: Sage.

Çetin, Nurullah (2014) “İstiklal Marşı’mızı Anlamak”, *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Türkoloji Dergisi*, 21, 2, 25-92.

Geray, Haluk (2006) *Toplumsal Araştırmalarda Nicel ve Nitel Yöntemlere Giriş*, Ankara: Siyasal Kitabevi.

Güneş, Ahmet (2018) “Yazılı Basında Haber Söylemi: 24 Haziran 2018 Cumhurbaşkanlığı ve Milletvekili Seçim Haberlerinin Çözümlemesi”, *İstanbul Arel Üniversitesi İletişim Çalışmaları Dergisi*, 6, 12, 13-42.

Karaduman, Sibel (2017) “Eleştirel Söylem Çözümlemesinin Eleştirel Haber Araştırmalarına Katkısı ve Sunduğu Perspektif”, *Maltepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 4, 2, 31-46.

Karaduman, Murad ve Akbulutgiller, Betül (2018) “İnternet Gazeteciliği ve Haber Söylemi: Reina Saldırısı Haberlerinin Çözümlemesi”, *Erciyes İletişim Dergisi*, 5, 3, 12-26.

Kocaman, Ahmet (2009) *Söylem Üzerine*. Ankara: ODTÜ Yayıncılık.

Solak, Ömer (2011) “Küçük Ağa Romanının Eleştirel Söylem Analizi”, *Akademik Bakış Dergisi*, 26, 1-14.

Özer, Ömer (2011) *Haber Söylem İdeoloji, Eleştirel Haber Çözümlemeleri*, Konya: Literatürk Yayınları.

Tuğan, Nuray Hilal (2015) “Son Dönem Türk Sinemasında Hastalık Temsilleri: ‘Saç’ Filminin Eleştirel Söylem Çözümlemesi”, *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, Sayı: 40, 48-76.

Ülkü, Güler (2004) “Söylem Analizinde Yöntem Sorunu ve Van Dijk Yöntemi”, *Haber, Hakikat ve İktidar İlişkisi* içinde, der. Çiler Dursun, Ankara: Kesit Tanıtım.

EK 1: İSTİKLAL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak,
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim Milletimin yıldızıdır, parlayacak,
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım çehreni ey nazlı hilâl,
Kahraman ırkıma bir gül, ne bu şiddet, bu celâl ?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl,
Hakkıdır, hakka tapan milletimin istiklâl.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım,
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? şaşarım,
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım,
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbın afakını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var,
Ulusum korkma, nasıl böyle bir imanı boğar,
Medeniyet dediğin tek dişi kalmış canavar.

Arkadaş, yurduma alçakları uğratma sakın,
Siper et gövdeni, dursun bu hayasızca akın,
Doğacaktır, sana vadettiği günler Hakkın,
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri "toprak" diyerek geçme, tanı,
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı,
Sen Şehid oğlusun, incitme yazıktır atanı,
Verme, dünyaları alsan da bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda,
Şüheda fışkıracak toprağı sıksan şüheda,
Canı cananı, bütün varımı alsın da Hüda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

Ruhumun senden İlahi şudur ancak emeli;
Değmesin mabedimin göğsüne namahrem eli,
Bu ezanlar ki şehadetleri dinin temeli,
Ebedi yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder varsa taşım,
Her cerihamdan İlahi, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruh-ı mücerret gibi yerden naşım,
O zaman yükselerek Arşa değer belki başım.

Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilal,
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helal,
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlal,
Hakkıdır hür yaşamış bayrağımın hürriyet,
Hakkıdır, Hakka tapan milletimin istiklal.

Mehmet Akif Ersoy